

Лариса Литвинова,

канд. наук із соціальних комунікацій, ст. наук. співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)
3, проспект Голосіївський, м. Київ, 03039, Україна
E-mail: nbvtender@ukr.net

Модернізація авторського права ЄС в епоху цифрових технологій

Порушено питання оновлення норм авторського права ЄС в інформаційному суспільстві. Розглянуто Директиву про авторське право на цифровому єдиному ринку від 12 вересня 2018 р. Приділено увагу статтям Директиви про авторське право на цифровому єдиному ринку, які безпосередньо стосуються бібліотек та їхніх користувачів в Європі.

К л ю ч о в і с л о в а: авторське право ЄС, Директива про авторське право на цифровому єдиному ринку, інтелектуальна власність, використання твору, винятки у сфері авторського права, авторське право в бібліотеках.

Настання ери інформаційного суспільства, розвиток нових засобів зв'язку, в першу чергу мережі Інтернет, стимулювало розроблення в рамках Європейського співтовариства механізмів захисту авторських прав у «цифровому просторі». Ухвалення директиви «Про гармонізацію деяких аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві» № 2001/29/ЄС зумовлене тим, що в рамках Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) у грудні 1996 р. було підписано два міжнародні договори: Договір про авторські права (WIPO Copyright Treaty) та Договір про виконання і фонограми (WIPO Performances and Phonograms Treaty). У березні 2000 р. Європейське співтовариство стало учасником обох договорів, а їх положення було включено до згаданої вище Директиви.

У державах – членах Європейського союзу правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності нині активно уніфікується і гармонізується. З розвитком цифрових технологій виникла необхідність розроблення нових правових конструкцій, які забезпечили б належний рівень захисту авторських прав в Європейському Союзі і на міжнародному рівні. Про це вперше заговорив президент Європейської комісії Жан-Клод Юнкер у 2016 р. Він охарактеризував нову ініціативу як осучаснити «норми авторського права, котрі підходять для епохи цифрових технологій», як першу серйозну реформу законодавства про авторське право в ЄС з 2001 р. [9].

Представлена Комітетом із правових питань Європейського парламенту (Committee on Legal Affairs – JURI) у 2016 р. Директива про авторське право на цифровому єдиному ринку (Directive on Copyright in the Digital Single Market 2016/0280

(COD) (відома ще як Директива про авторське право ЄС) є ключовим складником пакету заходів, спрямованих на створення цифрового єдиного ринку в ЄС. На думку представників JURI, це не що інше, як модернізація законодавства про авторське право ЄС, що відображає цифрову епоху, де враховуються особливості і потенційне використання цифрових технологій та розширюються можливості доступу до транскордонних мереж в Європі для захищених робіт в Інтернеті.

20 червня 2018 р. Комітет з правових питань Європейського парламенту проголосував за проєкт Директиви про авторське право на цифровому єдиному ринку. Це голосування можна назвати першим кроком на шляху набуття документом чинності.

Американська некомерційна організація Creative Commons, яка захищає вільне поширення контенту, назвала це голосування в Комітеті «чорним днем для відкритого Інтернету». А ось видавці, в т. ч. Асоціація незалежних музичних компаній (Impala), вітали таке голосування. «Це сильне і однозначне послання, спрямоване Європейському парламенту, – відзначила виконавчий голова Асоціації Хелен Сміт (Helen Smith). – Воно роз'яснює те, про що музичний сектор говорив уже багато років: якщо ви займаєтеся поширенням музики або інших творчих робіт, вам потрібна ліцензія, зрозуміла і проста. Прийшов час для цифрового ринку наздогнати прогрес» [5].

На сьогодні документ не вважається офіційним, адже його повинен ще схвалити Європейський парламент.

Напередодні голосування в Європарламенті на знак протесту проти намірів чиновників ЄС провести реформування правил захисту авторського

права в Інтернеті «Wikipedia» призупинила роботу своїх версій на декількох європейських мовах. При відкритті будь-яких сторінок «Wikipedia» італійською, іспанською, латиською, естонською, польською мовами користувачеві демонструвався банер з повідомленням, що у разі затвердження Директиви легальний обмін інформацією в Інтернеті буде ускладнено, а саме існування енциклопедії опиниться під загрозою.

Депутати Європейського парламенту 5 липня 2018 р. відхилили пропозицію Комітету з правових питань щодо оновлення законів про авторське право. За проект DSM Directive проголосували 278 депутатів, 318 – проти і 21 – утримався. Документ повернули до профільного комітету для подальшого, більш широкого, обговорення серед фахівців [12].

У процесі доопрацювання до Директиви було внесено понад 250 поправок [11]. 12 вересня 2018 р. Європейський парламент схвалив проект тексту DSM Directive і таким чином продемонстрував свою позицію щодо оновлення авторського права.

Нова директива щодо захисту авторських прав, за задумом її творців, повинна «поліпшити захист малого бізнесу* і свободу думок» та змусити технологічних гігантів, на кшталт Facebook або Google, які не виробляють контент самі, поділитися доходами від публікації новин з авторами та видавцями. Однак «під удар» потрапили не тільки інтернет-гіганти, а й бібліотеки та агрегатори наукових і дослідницьких робіт. Директива про авторське право ЄС містить кілька статей, які безпосередньо стосуються бібліотек та їх користувачів в Європі.

До Директиви про авторське право на цифровому єдиному ринку (DSM Directive) внесено положення (ст. 3, 3а), які дозволяють дослідницьким організаціям брати участь у зборі, обробленні та аналізі текстів і даних (text and data mining – TDM). До дослідницьких організацій віднесено університети та їх бібліотеки, науково-дослідні інститути, а також інші організації, головною метою яких є проведення наукових досліджень і надання освітніх послуг (ст. 2).

Майже всі фахові журнали, доступні в Інтернеті, щорічно публікують приблизно 2,5 мільйона наукових статей. Методи оброблення тексту і даних (TDM), які дають змогу читати і аналізувати величезну кількість цифрового контенту, виступають

досить ефективним інструментом досліджень та інновацій. Вони найчастіше використовуються в наукових дослідженнях, зокрема для виявлення кореляцій між матеріалами, що створюються в різних наукових галузях, а також для генерування нових знань. Оскільки доволі часто потрібно робити копії робіт, новели авторського права створюють юридичну невизначеність щодо використання TDM у дослідженнях. Тому Європейська комісія у статті 3 пропонує дозволити університетам і науково-дослідним інститутам (у т. ч. бібліотекам) держав-членів ЄС, здійснювати інтелектуальний аналіз тексту і даних, захищеного авторським правом контенту, до якого вони мають законний доступ. Відтворення та запозичення, зроблені для TDM, повинні надійно зберігатися, наприклад, «авторитетними та довіреними організаціями, призначеними спеціально для такої мети».

Згідно зі статтею 3, науковці звільняються від виконання приписів нової директиви за умови, якщо аналіз даних проводиться в інтересах громадськості та у дослідницьких цілях. Це стосується як комерційних, так і некомерційних досліджень. Але винятком не зможуть скористатися приватні особи та комерційні структури, які повинні будуть обговорювати права з видавцями та іншими контент-провайдерами. Це ставить під удар європейські дослідницькі проекти, що спонсоруються із фондів комерційних підприємств, а також громадян ЄС, які проводять аналіз тексту і даних з метою приватного наукового дослідження, яке не стосується DSM Directive. Крім того, у статті 3 прописано, що правласники можуть захищати свій контент, у т. ч. за допомогою технічних засобів. Таке застереження TDM дозволить університетам, іншим дослідницьким організаціям, що діють в інтересах суспільства, використовувати інноваційні технології у повній правовій визначеності, де б вони не знаходилися в ЄС.

Керівник відділу досліджень Європейської комісії Карлос Моєдас (Carlos Moedas) заявив: «Ми повинні усунути бар'єри, які заважають вчням заглиблюватися в існуючу базу знань. Запропонований виняток авторських прав надасть дослідникам свободу продовжувати свою роботу, не побоюючись юридичних наслідків» [4].

У статті 4 DSM Directive зроблено виняток для використання творів, захищених авторським правом, у рамках «транскордонної навчальної діяльності з використанням цифрових технологій». Ця стаття дозволяє навчальним закладам використовувати, захищені авторським правом, твори для

* Таким в ЄС вважаються компанії, чий оборот нижче 10 мільйонів євро на рік.

ілюстрації в навчальних, некомерційних цілях. Освітня діяльність з використанням цифрових матеріалів повинна здійснюватись або в приміщеннях шкіл, університетів, професійних навчальних закладів, або через безпечну електронну мережу, до якої матимуть доступ лише учні, студенти навчального закладу та викладачі. Використання ілюстративного матеріалу (за технічної можливості) має супроводжуватися вказівкою на джерело, включаючи ім'я автора. Хоча в DSM Directive основна увага приділяється поліпшенню правового статусу онлайн-освітньої діяльності в освітніх установах, однак тут є і посилання на бібліотеки.

При наявності «адекватних» ліцензій, які пропонують компенсацію правласникам за шкоду, заподіяну в результаті використання творів в освітньому процесі, держави-члени ЄС мають можливість відмовитися від передбачених винятків.

Оскільки всі типи бібліотек беруть участь у збереженні культурної спадщини, для них вкрай важлива стаття 5, яка дозволяє цим установам робити копії будь-яких об'єктів авторського права, що постійно перебувають в їхніх колекціях, у будь-якому форматі з метою їх збереження. Тобто тут діє обов'язковий виняток для всього ЄС, за яким установам культурної спадщини надається можливість копіювати твори таким чином, який відповідає цифровому середовищу. Тобто йдеться про роботи, створені безпосередньо в цифровій формі, і про оцифрування творів в аналогових форматах, а також про допомогу користувачам у доступі до них у подальшому. Крім того, держави-члени ЄС, згідно з документом, мають гарантувати: будь-які відтворення об'єктів інтелектуальної власності, що мають статус суспільного надбання, не будуть захищатися авторським правом за певних умов. Це положення є важливим у першу чергу для європейських країн, де не діють винятки стосовно відтворення суспільного надбання. Це сприятиме правовій визначеності проектів транс-кордонного збереження.

Викликає занепокоєння стаття 6 щодо запобігання використання установами більш ніж одного винятка з цієї DSM Directive. Зокрема, нею не дозволяється використання трьох нових винятків одночасно: обробка тексту і даних; збереження; дистанційне навчання та викладання. Лише одну дію для будь-яких робіт, захищених авторськими правами, можна буде виконувати в тій же організації або установі. Якщо, наприклад, було ухвалено рішення про оцифрування певного об'єкта ав-

торського права, то цей твір не можна використувати для навчання або TDM. Якщо ж об'єкт авторського права планується до використання в рамках дистанційного навчання та освіти, то його не можна оцифрувати.

Маючи справу з творами, які ще не набули статусу суспільного надбання, необхідно брати до уваги два винятки з авторського права, насамперед, що стосується європейського контексту: право на отримання копій творів (наприклад, оцифрування аналогових творів з метою забезпечення їх постійної доступності) та право проводити аналіз з дослідницькою метою. Але такий алгоритм дій, на наше переконання, не тільки ускладнить роботу бібліотек, а й завадить науковцям використовувати оцифровані матеріали після 1880 р. (які частіше підпадають під дію авторського права) для навчання або TDM.

Статті 7–9 DSM Directive регулюють порядок використання творів, виведених з комерційного обігу. До об'єктів, не включених до комерційного виробництва, відносяться об'єкт або його частина, які недоступні для продажу широкому колу споживачів у державах-членах ЄС; об'єкт, який ніколи не виставлявся на продаж у державах-учасниках, крім тих випадків, коли з самої ситуації очевидно впливає небажання автора виставляти свій твір публічно (ст. 2). Так, передбачено надання установам культурної спадщини (до яких відносяться і бібліотеки) невиключних некомерційних (безоплатних) ліцензійних угод щодо оцифрування, поширення, доведення до загалу і надання доступу до творів, не включених у комерційний обіг, що становлять постійну колекцію установи. Важливо відзначити, органи колективного управління (CMOs) можуть збирати доходи від ліцензій правласників, які не є його членами, шляхом розширеного колективного ліцензування або презумпції представлення. Єдиною умовою є те, що даний CMO має бути представником правласників певних видів робіт. Наприклад, у Чеській Республіці є три організації, котрі опікуються управлінням колективними правами: DILIA спеціалізується на укладанні контрактів з кабельними операторами, організаціями громадського телерадіомовлення, радіостанціями; договорів з виробниками, імпортерами та операторами копіювальних машин; ліцензійних угод про використання творів чеських і зарубіжних художників; INTERGRAM займається колективним управлінням правами виконавців і продюсерів аудіо- і відеозаписів; основна діяльність OSA – колективне управління авторськими правами на музичні твори

і музичні тексти понад 5800 композиторів, авторів пісень, видавців і спадкоємців авторських прав.

Пропоновані ліцензійні угоди дозволяють бібліотекам, музеям, архівам оцифровувати, поширювати і робити доступними громадськості комерційні роботи. Якщо на одному з європейських порталів міститься інформація про відсутність комерційного статусу роботи упродовж щонайменше шести місяців, бібліотекам, музеям та архівам через Управління інтелектуальної власності Європейського Союзу надається дозвіл використовувати твори з урахуванням умов пропонованої ліцензії. У тексті (ст. 7) є застереження, що роботи громадян третіх країн мають бути виключені з положень DSM Directive. Вилучати роботи громадян держав, що не входять до ЄС, недоцільно. Адже одна робота може мати багато правовласників, особливо що стосується фотографій, дизайнів та інших художніх складових твору. Коли створюється робота, інформація про громадянство окремих правовласників може бути просто недоступною. Крім того, в Центральній та Східній Європі багато робіт, опублікованих після війни і аж до 1980-х рр., представлено компаніями, яких вже немає як немає і відповідних законів про авторське право. Більше того, вже і деякі країни зникли з політичної карти світу (взяти хоча б Югославію). Тому в таких випадках досить важко дізнатися, кому належать права на твори і хто повинен їх представляти.

При створенні єдиного європейського порталу робіт, виведених з комерційного обігу, DSM Directive вимагає публікації інформації, велика частина якої, можливо, ще не наведена в каталогах бібліотек, музеїв, архівів. Створення такої додаткової інформації буде обтяжливим і може звести нанівець новації DSM Directive.

Заслуговує на увагу стаття 10а про обов'язок депонування творів про ЄС. Бібліотеці Європейського парламенту надається право безкоштовного отримання копій будь-якої електронної публікації щодо права, історії ЄС, процесу інтеграції, політики, демократії в ЄС, питань виконавчої і законодавчої влади, котра є частиною постійної колекції Бібліотеки. Однак, тут важко зрозуміти як все це працюватиме.

Необхідно відзначити, що Директива містить і цілу низку суперечливих норм. Взяти хоча б статті 11 і 13, якими регулюється робота Інтернету.

Зокрема, стаття 11 встановлює спеціальний збір, що стягується з веб-сайтів на користь видавців новинних матеріалів в обмін на право використання коротких фрагментів цитованого тексту як частини посилання до оригінальної новинної статті.

Інтернет-користувачі вже охрестили цю плату «податком на посилання».

За задумом авторів DSM Directive, це положення має захистити власників прав на інформаційний контент від безкоштовного цитування соцмережами та іншими інтернет-майданчиками, в першу чергу, пошукачем Google і соціальною мережею Facebook. Наприклад, на таких сайтах, як Google і Twitter невелика частина посилання (сніпет), що веде до оригінальної статті, зазвичай відображається до того, як хтось клацне на неї повністю. Але за новими правилами, ці компанії повинні будуть укладати ліцензійні договори з видавцями і виплачувати їм ліцензійні винагороди. Термін дії права на публікацію у пресі знижено з 20 до 5 років після їх опублікування (для новин, навіть 5 років здається надмірно тривалим).

Реалізація цієї статті залежатиме від конкретної країни, але, як свідчить практика, подібні закони в минулому вже ухвалювалися низкою європейських держав, однак виявилися неефективними. Наприклад, у 2014 р. Іспанія зобов'язала новинні платформи платити виданням за розміщення посилань на матеріали. У результаті в країні закrywся Google News, а трафік на новинні сайти впав на 15 % [7].

Стаття 11 передбачає низку обмежень, спрямованих на унеможливлення суперечливих моментів. Так, дія цієї статті не поширюватиметься на користувачів, які використовують контент в особистих або некомерційних цілях. Зрозуміло, що наукові видання не підпадають під дію цієї статті. Завантаження в онлайн-енциклопедії некомерційним способом, наприклад Wikipedia або програмні платформи з відкритим вихідним кодом на кшталт GitHub, автоматично виключаються з положень DSM Directive (ст. 2). Але як бути з установами, котрі використовують прес-публікації для досліджень. Крім того, DSM Directive не визначає, де проходить межа між персональним і комерційним використанням контенту. Тому під загрозою можуть опинитися блогери або популярні користувачі соціальних мереж з великою кількістю передплатників.

Із тексту DSM Directive випливає, що приписи статті 11 не поширюються на звичайні гіперпосилання та окремі фрази. Тобто, простий обмін посиланнями на статті разом з «окремими словами» для їх опису вільний від обмежень авторським правом. Однак, законодавець не уточнив, яка кількість слів у реченні вважається окремою фразою, і де проходить межа між фразою і фрагментом, за який необхідно перерахувати винагороду автору.

Стаття 11 також не поширюється на суто фактологічні статті. Факти в Євросоюзі взагалі не є об'єктом захисту авторських і суміжних прав. Тобто, якщо стаття в пресі містить тільки фактологічний матеріал (наприклад: «Курс долара впав на 0,5 %»), то під захист суміжних прав вона не потрапляє. А ось журналістські розслідування вже захищаються статтею 11.

Найбільш дискусійною є стаття 13 під умовною назвою «Фільтр завантаження», яка регулює відносини між правовласниками і інтернет-платформами. Вона зобов'язує онлайн-платформи при обміні контентом типу YouTube укладати «справедливі і відповідні» ліцензійні угоди з правовласниками, використовувати вибудовані механізми подання скарг та відшкодування збитків, а також бути відповідальними за нелегальний контент, завантажений користувачами, які діють з некомерційною метою.

У статті 13 законодавець зобов'язує інтернет-платформи встановлювати фільтри і контролювати контент, що завантажується користувачами. Іншими словами, онлайн-платформа повинна виявити і заблокувати завантажені в мережу матеріали, якщо їх публікація порушує авторські права. За невиконання означеного обов'язку контент-провайдерів можуть притягнути до відповідальності. Для реалізації нових вимог DSM Directive пропонує організувати взаємодію правовласника і контент-провайдера, однак, як це зробити на практиці поки незрозуміло.

Для того, щоб виявити і заблокувати нелегальну інформацію потрібно відстежувати кожен завантажений користувачем контент, а це – мільйони постів, фотографій, відеозаписів, фільмів, музичних треків щодня. Тому соцмережам, іншим майданчикам доведеться вдаватися до спеціальних алгоритмів фільтрації, щоб користувачі не завантажували захищену авторським правом інформацію. Єдиний спосіб зробити це – сканувати всі дані, які є на YouTube і Facebook. Повноцінна фільтрація контенту неможлива без посилення контролю за користувачами мережі, а значить, дії користувачів піддаватимуться цензурі, а це загрожує свободі Інтернету. Така система є надзвичайно дорогою на етапі створення. Крім того, її буде дуже проблематично підтримувати в актуальному стані, водночас її легко зможуть використовувати патентні тролі, які спеціалізуються на пред'явленні судових позовів.

З огляду на масштаб і різноманітність опублікованого контенту, тонке налаштування фільтрів, коли вони зможуть відрізнити, скажімо, цитату від піратства, майже неможливо.

Джулія Реда, член парламенту ЄС, противник нового закону, заявила: «Все, що ви хочете опублікувати, спочатку має пройти ці фільтри. Повністю законний контент, наприклад, пародії і мему, потраплять під заборону» [6]. Та й вартість розроблення фільтрів є досить високою. За словами представників YouTube, вони витратили понад \$100 млн на існуючу систему Content ID, яка ідентифікує захищений авторським правом матеріал після його опублікування [6].

У разі остаточного схвалення Директиви такі великі онлайн-платформи, як YouTube, Google і Facebook будуть зобов'язані перевіряти інформацію, що публікується користувачами, на можливе порушення авторських прав. Однак, традиційно саме інтернет-користувачі несуть відповідальність за контент, який вони завантажують на платформи, а не самі платформи. Наприклад, в США платформа не несе відповідальності за порушення авторських прав або інший незаконний контент, якщо компанія швидко видаляє цей контент після повідомлення.

Багато хто з депутатів Європарламенту вважає, що стаття 13 обмежить розвиток стартапів і перешкодить роботі незалежних творців контенту.

Варто зазначити, що DSM Directive містить положення, які позитивно оцінюються інтернет-платформами, користувачами, авторами. Наприклад, статті 12 і 14 передбачають інформаційну прозорість управління авторськими правами і правом на справедливу оплату праці авторів і виконавців. А стаття 16 присвячена врегулюванню суперечок. Вона визначає загальний механізм вирішення спорів, у т. ч. передбачає можливість альтернативної процедури їх вирішення.

Загалом Директиву вже підтримали Пол Маккартні, Паоло Соррентіно, Майк Лі і Агнешка Холланд. Федерація європейських кінорежисерів, Федерація сценаристів Європи і Товариство аудіовізуальних авторів у спільному зверненні заявили, що ухвалення документа в парламенті допomoже «створити рівне ігрове поле», дозволить «художникам, продюсерам, правовласникам, музикантам і іншим творцям спокійно працювати, не побоюючись, що результати їх праці будуть використані без належної компенсації» [10].

Водночас YouTube, що належить компанії Google, виступає проти нових правил. «Люди хочуть отримувати доступ до якісних новин та креативного контенту в Інтернеті. Ми завжди говорили, що інновації та співпраця є найкращим способом досягнення сталого майбутнього для європейських

новин та творчого сектору і ми схильні до продовження тісної співпраці з цими галузями», – заявили представники компанії Google [8].

До речі, Асоціація комп'ютерних та комунікаційних технологій, до складу галузевої групи якої входять Amazon, eBay і Pandora, також виступила проти DSM Directive [6].

Нормативно-правові документи, ухвалені Європарламентом і Радою Європи, діють тільки в межах ЄС, будь-яка ініціатива стосовно Інтернету, зазвичай, має глобальне значення. «Веб-сервіси, великі і маленькі, – зазначає керівник некомерційної організації Public Knowledge Гас Россі, – можуть ухвалити рішення впровадити ці правила для всіх своїх користувачів, що обмежить можливості американців публікувати мему, політичну сатиру або новинні замітки» [8].

Позитивне голосування Європейського парламенту зовсім не означає, що DSM Directive одразу набуває чинності. Затвердження проекту цієї директиви запустило процес так званого «trilogue», у ході якого потрібно отримати схвалення Ради ЄС (яка складається з міністрів держав-членів) і Європейської комісії. До проекту DSM Directive як і раніше можуть вноситися поправки, але до моменту її остаточного схвалення. Тому лобювання тих чи інших пріоритетів, швидше за все, продовжиться.

Нові норми авторського права повинні отримати остаточне схвалення Європейського парламенту. Очікується, що воно відбудеться навесні 2019 р. Якщо DSM Directive схвалить, вона набуде чинності аж у 2021 р. Після цього кожна з 28 країн-членів ЄС матиме час, щоб привести національне законодавство у відповідність до вимог DSM Directive. Хоча країни мають певну свободу щодо інтерпретації документа.

Питання внесення відповідних норм DSM Directive до національного законодавства формально повинні розглянути і держави, які уклали з ЄС угоди про Асоціацію. Це стосується, зокрема, і України. Однак положення глави 9 розділу 4 «Інтелектуальна власність» (займає близько п'ятої частини від загального обсягу основного тексту Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з другої сторони) не зобов'язують нашу країну гармонізувати національне законодавство в сфері інтелектуальної власності з європейським [3].

У жовтні минулого року Кабінет міністрів України затвердив План заходів з виконання Угоди

про асоціацію Україна – ЄС, в якому налічується більше 2 тис. різних завдань. Понад 130 з них стосуються охорони та захисту прав інтелектуальної власності. Кінцевий термін виконання – кінець 2023 р. [2]. «Обсяг впровадження норм таких документів, – наголошує директор науково-дослідного Інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук України Олена Орлюк, – залежить від того, наскільки це буде корисним для нашої країни і які можливості для впровадження відповідних положень ми маємо» [1].

Отже, фахівці, юристи активно працюють над удосконаленням норм авторського права ЄС, але на сьогодні ця сфера правовідносин у Європі поки що врегульовується старими законодавчими актами.

Список бібліографічних посилань

1. Обух В. Як «авторські» норми, підтримані Європарламентом, вплинуть на Україну. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2538342-ak-avtorski-normi-pidtrimani-evroparlamentom-vplintut-na-ukrainu.html>
2. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з другої сторони. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF>
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з другої сторони. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n1198
4. Declan Butler. Europe proposes copyright reform to help scientists mine research papers. URL : <https://www.nature.com/news/europe-proposes-copyright-reform-to-help-scientists-mine-research-papers-1.20606>
5. 'Disastrous' copyright bill vote approved. URL : <https://www.bbc.com/news/technology-44546620>
6. Ivana Kottasová. Europe just approved new copyright rules that could change the internet. URL : <https://money.cnn.com/2018/09/12/technology/eu-copyright-law/index.html>
7. Joe Mullin. New study shows Spain's "Google tax" has been a disaster for publishers. URL : <https://arstechnica.com/tech-policy/2015/07/new-study-shows-spains-google-tax-has-been-a-disaster-for-publishers/>
8. Klint Finley. Europe's New Copyright Law Could Change the Web Worldwide. URL : <https://www.wired.com/story/europes-copyright-law-could-change-the-web>
9. Modernisation of the EU copyright rules. URL : <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/modernisation-eu-copyright-rules>
10. Nick Vivarelli. European Parliament Passes Copyright Directive Giving Artists Greater Share of Revenue. URL : <https://variety.com/2018/digital/news/european-parliament-passes-digital-copyright-law-that-will-give-filmmakers-bigger-piece-of-pie-1202937932/>
11. Parliament adopts its position on digital copyright rules. URL : <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180906IPR12103/parliament-adopts-its-position-on-digital-copyright-rules>

12. *Parliament to review copyright rules in September*. URL : <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180628IPR06809/parliament-to-review-copyright-rules-in-september>

References

1. Obukh, V. (2018). *Yak «avtorski» normy, pidtrymani Yevroparlamentom, vplynut na Ukrainu* [How “copyright” norms, supported by the European Parliament, will affect Ukraine]. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2538342-ak-avtorski-normi-pidtrimani-evroparlamentom-vplynut-na-ukrainu.html> [In Ukrainian].
2. (2017). *Plan zakhodiv z vykonannya Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z druhoi storony* [Plan of measures for the implementation of the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their member states, of the one part, and Ukraine, of the other part]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF>. [In Ukrainian].
3. (2014). *Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z druhoi storony* [Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their member states, of the one part, and Ukraine, of the other part]. Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n1198 [In Ukrainian].
4. Butler, Declan (2016). *Europe proposes copyright reform to help scientists mine research papers*. Retrieved from <https://www.nature.com/news/europe-proposes-copyright-reform-to-help-scientists-mine-research-papers-1.20606>

www.nature.com/news/europe-proposes-copyright-reform-to-help-scientists-mine-research-papers-1.20606

5. (2018). *‘Disastrous’ copyright bill vote approved*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/technology-44546620>
6. Kottasová, Ivana (2018). *Europe just approved new copyright rules that could change the internet*. Retrieved from <https://money.cnn.com/2018/09/12/technology/eu-copyright-law/index.html>
7. Mullin, Joe (2015). *New study shows Spain’s “Google tax” has been a disaster for publishers*. Retrieved from <https://arstechnica.com/tech-policy/2015/07/new-study-shows-spains-google-tax-has-been-a-disaster-for-publishers/>
8. Finley, Klint (2018). *Europe’s New Copyright Law Could Change the Web Worldwide*. Retrieved from <https://www.wired.com/story/europes-copyright-law-could-change-the-web>
9. (2018). *Modernisation of the EU copyright rules*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/modernisation-eu-copyright-rules>
10. Vivarelli, Nick (2018). *European Parliament Passes Copyright Directive Giving Artists Greater Share of Revenue*. Retrieved from <https://variety.com/2018/digital/news/european-parliament-passes-digital-copyright-law-that-will-give-filmmakers-bigger-piece-of-pie-1202937932/>
11. (2018). *Parliament adopts its position on digital copyright rules*. Retrieved from <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180906IPR12103/parliament-adopts-its-position-on-digital-copyright-rules>
12. (2018). *Parliament to review copyright rules in September*. Retrieved from <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180628IPR06809/parliament-to-review-copyright-rules-in-september>

Larysa Lytvynova,

Cand. Sci. (Social Communications), Senior Research Associate, Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

MODERNIZATION OF EU COPYRIGHT LAW IN THE ERA OF DIGITAL TECHNOLOGY

Violated the issue of regulating EU copyright law in the information society. It was pointed out that the announcement of the era of the information society has prompted the European Community to develop mechanisms that can be applied to protect copyright in digital space.

The stages of consideration of the Copyright Directive in the digital single market have been submitted. The Directive on Copyright in the Digital Single Market, which was approved by the European Parliament on September 12, 2018, is detailed.

Attention is paid to the articles of the Directive on copyright in the digital single market, which have a direct impact on libraries and their users in Europe. It is noted that the European Commission proposes in Article 3 of the EU Member States to allow universities and research institutions (including libraries) to perform text and data mining copyrighted content. Stated that Article 5 provides for a mandatory exemption for the entire EU, which allows libraries to copy works in a way that is suitable for the digital environment. This provision is important for European countries that have no exceptions for reproduction of the public domain. It is noted that Article 6 precludes the use of three new exceptions at the same time: processing of text and data; preservation; distance learning. This will not only complicate the work of libraries, but also prevent scientists from using digitized learning materials or TDM.

The contents of Articles 7–9, which regulate the use of works that came out of commercial circulation, are disclosed. It is intended to provide libraries with non-exclusive non-commercial (royalty-free) license agreements for digitization, distributing, making available to the public and access to works.

The controversial norms of the Directive on copyright in the digital single market are highlighted: Articles 11 and 13, which introduce changes to the legislation governing the work of the Internet. Article 11 establishes a special collection charged from websites in favor of publishers of news materials for the use of short fragments of the cited text. Article 13 regulates the relationship between copyright holders and internet platforms.

Considered as a decision of the European parlementu affect copyright legislation in Ukraine.

K e y w o r d s: copyright EU, Directive on Copyright in the Digital Single Market, library, intellectual property, use of the work, exception, copyright exceptions, copyright in libraries.

Vernadsky National Library of Ukraine
3, Holosiivskiy ave., Kyiv, 03039, Ukraine
E-mail: nbvtender@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 27.02.2019 р.